

Žaža, Stanislav

Sedmdesátiny Jiřího Jiráčka

Opera Slavica. 1994, vol. 4, iss. 2, pp. 48-50

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116808>

Access Date: 07. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Charakteristickým rysem Žažovy činnosti je snaha o sepětí vědecké činnosti s praxí. Zpracoval zevrubně celou oblast ruské interpunkce v porovnání s češtinou (*Ruská interpunkce ve srovnání s českou*, Praha 1958). Dále se autor- sky podílel na vysokoškolské učebnici *Орфография, пунктуация и книжно- письменная речь русского языка* (Praha 1979) a na její stručnější verzi *Пříručka ruského pravopisu* (Praha 1983), dále na sepsání vysokoškolské učebnice *Русский синтаксис в сопоставлении с чешским* (Praha 1982) a na vysokoškolské učebnici ruské morfologie, která zatím čeká na své vytištění. Z potřeb pedagogické praxe vznikly dále studijní příručky o paradigmatické a akcentuaci ruského slovesa (*Paradigmatika a akcentuace ruského slovesa I. Třídění sloves*, Praha 1968, 1988³; *Paradigmatika a akcentuace ruského slovesa II. Přívok slovesných tvarů*, Brno 1991) a *Základy ruštiny pro filology v porovnání s češtinou* (Brno 1992).

Jubilant byl také činný překladatelsky a publicisticky v periodickém tisku drobnými články.

Při této příležitosti nutno též zdůraznit jubilantův pracovní elán, jeho lingvistickou erudici, široký rozhled po svém oboru a v neposlední řadě zaujetí pro pedagogickou činnost. Do dalších let mu přejeme pevné zdraví, osobní a tvůrčí pohodu a nové úspěchy v další činnosti.

Aleš Brandner

Sedmdesátiny Jiřího Jiráčka

Dne 2. 12. 1994 se dožívá sedmdesátých narozenin profesor ruského jazyka PhDr. Jiří Jiráček, DrSc. Jubilant se narodil v Praze a svá studijní léta prožil dříve v jižních Čechách (maturoval na třeboňském gymnáziu v roce 1943), dříve ve svém rodišti (na Karlově univerzitě vystudoval po osvobození obor ruština-angličtina). Po několikaletém působení na střední škole přichází v roce 1956 na brněnskou univerzitu, a to nejprve na jazykové oddělení lékařské fakulty a odtud v roce 1963 na fakultu filozofickou. Na katedře ruského jazyka, která se tak stává jeho trvalým působištěm, získává doktorát věd a profesuru a posléze, v roce 1981, je jmenován vedoucím katedry. Zde působí až do svého odchodu do důchodu v roce 1991.

Na formování Jiráčkovy lingvistické orientace měla vliv jeho počáteční činnost na lékařské fakultě. Soustředil se především na průzkum otázek terminologických v porovnávacím aspektu rusko-českém s přihlédnutím k mezinárodnímu charakteru terminologie. Zaujaly jej zejména způsoby tvoření termínů

v různých vědních oborech. Po řadě dílčích studií provedl syntézu svých poznatků v obsáhlé knižní studii *Интернациональные суффиксы существительных в современном русском языке (Структурно-сопоставительное исследование)*, Brno 1971. Význam této publikace byl potvrzen řadou příznivých ohlasů z kruhů našich i zahraničních, zejména ruských lingvistů. Poté se jubilatova pozornost upřela i k lexikologickému a terminologickému výzkumu jiných slovních druhů. Výsledkem jeho úsilí v tomto směru se stala další knižní práce, a to *Adjektiva s internacionálními sufixálními morfy v současné ruštině*, Brno 1984.

Z Jiráčkovy publikační činnosti, obsahující vedle uvedených knižních prací přes půldruhého sta časopiseckých studií, recenzí, zpráv a jiných textů, je patrné převážně tematické zaměření jeho výzkumu na otázky tvoření slov, lexikologie a morfologie. V rámci tohoto celku mu jeho široká erudice umožnila mnohostrannou analýzu, orientovanou jak na konfrontační popis z hlediska synchronního, tak i na problematiku jazykového vývoje. To vše mu získalo uznání v kruzích našich i zahraničních rusistů.

Jiráčkovy teoretické výzkumy mají nezanedbatelný význam i pro praxi. Vždyť sám centrální článek jeho zájmu - odborné lexikon mezinárodního charakteru - představuje v současné etapě světové výměny kulturních a technických hodnot stále důležitější složku lidské komunikace.

S uznáním je třeba připomenout i jubilatovu působení pedagogické. Během své aktivní činnosti konal přednášky a semináře z morfologie, tvoření slov a lexikologie (svého času i externě na pedagogické fakultě dnešní Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) a vedl řadu diplomových a disertačních prací. V raném období své činnosti byl spoluautorem nebo recenzentem učebnic pro střední a odborné školy, později autorem učebních textů vysokoškolských, z nichž jmenujme např. skriptum *Morfologie I. Substantivum*, Brno 1986. Je rovněž spoluautorem podstatné části vysokoškolské učebnice morfologie ruského jazyka (dosud bohužel nevydané) a obdobné publikace *Орфография, пунктуация и книжно-письменная речь русского языка*, Praha 1979. Širší veřejnosti byla určena *Příručka ruského pravopisu*, 2. vyd. Praha 1989, na níž se rovněž velkou měrou podílel.

Součástí činnosti jubilanta jako vysokoškolského učitele byla i dlouholetá účast v komisi pro udělování vědeckých hodností a v jiných podobných grémiích. Byl školitelem pro vědeckou přípravu, dále pak i členem redakční rady časopisu *Československá rusistika* a členem výboru brněnské pobočky Jazykovědného sdružení ČSAV (nyní ČR). Přínosný byl také jeho podíl na akcích ČAR a MAPRJAL: aktivně se zúčastnil většiny sjezdů a konferencí těchto a jiných institucí.

Odchod z činné služby zdaleka neznamenal pro jubilanta ukončení badatelské aktivity. Pilně stále publikuje, v poslední době převážně stati s tematikou akcentologickou. Plodně však zasáhl i do oblasti syntaxe (články o vztahu účelových vět a infinitivu v některých evropských jazycích). Nadále se projevu je jeho vitalita, pracovní elán a houževnatost, kterou se vždy vyznačoval. Do dalších let mu upřímně přejeme stálé zdraví a očekáváme z jeho pera nové příspěvky obohacující naši rusistiku.

Stanislav Žaža

Sto let L. V. Kopeckého

Dne 22. 8. 1994 by se dožil sta let vědec a pedagog, jehož lze bez nadsázky označit za zakladatele a průkopníka české a slovenské rusistiky jako moderního vědního oboru, - totiž profesor Leontij Vasiljevič Kopeckij. O výsledky jeho práce se opírá několik generací rusistů, a přestože nejmladší z nich ho již nemohli osobně poznat (zemřel 4. 4. 1976), setkávají se i dnes s jeho jménem na titulních stranách významných publikací, především slovníků a učebnic.

Prof. L. V. Kopeckij začal působit v ČSR na počátku dvacátých let. Od roku 1930 přednášel jako docent na Vysoké škole obchodní v Praze a již tehdy byl autorem několika učebnic a příruček z ruské fonetiky, mluvnice a lexikologie. Z té doby pochází i jeho známá učebnice *Ruština pro Čechy*, později několikrát znovu vydaná, která se po roce 1945 stala základní příručkou pro první poválečnou generaci rusistů. L. V. Kopeckij se však už v době první republiky postaral i o vydání jiné nezbytné pomůcky - *Rusko-českého slovníku středního rozsahu* (1937). Obě tyto knihy spolu s monografií *Ruská skladba pro Čechy* (1929) položily základ k realizaci porovnávací metody popisu ruštiny a češtiny a staly se tak předchůdkyněmi mnoha pozdějších prací, které buď rovněž nesou jméno L. V. Kopeckého jako autora, nebo jsou zpracovány v duchu jeho teoretických koncepcí a pod jeho vedením.

Hlavním poválečným přínosem L. V. Kopeckého je vedle jeho pedagogické a organizátorské aktivity na Českém vysokém učení technickém a na Karlově univerzitě jeho činnost v oblasti lexikografie a lexikologie. S nevyčerpatelnou energií, která mu byla vlastní po celý život, ujal se po osvobození ČSR práce na stěžejním díle československé rusistiky - šestidílném *Velkém rusko-českém slovníku* (1952-1964). Jako vedoucí tříčlenného kolektivu redaktorů (spolu s B. Havránkem a K. Horálkem) shromáždil široký kolektiv spolupracovníků, nejdříve z řad studentů, později interních pracovníků ČSAV a dalších pražských